

a Pavarotti & Friends elnevezésű koncertek Nicoletta Mantovani hatására kezdődtek el, aki nem szerette az operát, de annál jobban lelkesedett a rockzenéért. E koncertek művészi hozadékában sosem hittem. Anyagilag természetesen jó vállalkozásnak bizonyult mindegyik. A művészi színvonal és az anyagi megbecsültség olykor köszönőviszonyban sincs egymással. Sokat elmond, hogy Maria Callasnak a gázsija a hatvanas évek elején 7000 dollár volt, a legmagasabb abban a korban, Pavarotti viszont 100 ezer dollárért talán a telefonját sem vette fel. Amikor az anyagiak átveszik az uralmat a művészi szempontok felett, az nem jó.

Kolozsváron jól ismert a neve, előadásait nagy sikerrel játszotta a magyar opera társulata. Ugyanakkor a román operában és Románia más városaiban is rendezett.

Az idén volt 30 éve, hogy a Kolozsvári Magyar Operában először dolgozni kezdtem. Az együttműködésünk szépen indult, de az utóbbi években különféle okok miatt sajnos meglazult a viszony közöttünk. Soha nem a társulattal voltak problémáim – őket máig becsülöm és szeretem –, hanem egyebekkel. De jött több romániai felkérés, mindenhol jól éreztem magam, és jól dolgoztunk. A Kravjai Nemzeti Opera igazgatója meghívott, hogy rendezzem meg

a Csárdáskirálynőt 2014-ben; ezt Donizetti Szerelmi bájtala követte 2015-ben. Mindkét produkciónak sikere volt. Jászvásáron az Aidát vittem színre, a Kolozsvári Román Operában Bellini A puritánok című operáját. Így a hangsúly áttevődött a román operákra, amit korábban sosem gondoltam volna. Ez azért is történhetett, mert a magyar operában 2012 után nem kértek fel új rendezésre... A helyzet kicsit abszurd, mert én Romániában mégiscsak magyar vagyok, és ez nem mindenkinek tetszik, még akkor sem, ha azok, akikkel együttműködtem, szeretek velem dolgozni, még egy görbe tekintetet sem láttam egyik helyen sem. Kivéve a magyar operát, mert

ARCHÍV

Kürthy András és a világhírű Plácido Domingo (balról) megbeszélnek egy jelenetet

ott volt részem ilyenben. De hát a sikernek vannak hátulütői is.

Több évtizedes fantasztikus pálya áll az ön háta mögött. Van olyan zenemű, amit szeretett volna megrendezni, de nem volt rá alkalma?

Mondhatom, nincs sok. Pucciniből például csak a Turandottal találkoztam, de ha Puccini, azt inkább vezényelni szeretném. Ugyanakkor nem esem abba a hibába, mint oly sokan, hogy arról álmodnak, karmesterek lesznek, és ezt hatalmi helyzetüknél fogva meg is tehetik. Ha felkérnének

Ha felkérnének egy Tosca megrendezésére, elvállalnám, annál is inkább, hogy szeretett városomban, Rómában játszódjék, ismerem a helyszíneket, rendszeresen ellátogatok oda.

egy Tosca megrendezésére, elvállalnám, annál is inkább, hogy szeretett városomban, Rómában játszódjék, ismerem a helyszíneket, rendszeresen ellátogatok oda. De rendezőként különösképpen nem izgat Puccini. Akik viszont mindig is izgattak: Mozart és Verdi. Az, hogy a Don Carlost nem rendeztem meg, rosszul esik, mert nem kis mértékben éppen a Don Carlos miatt lettem operista. Nagy örömmel rendezném meg – a Puritánok és az Alvajáró után – Bellini Normáját, Muszorgszkijtől szívesen színpadra vinném a Borisz Godunovot. Wagner nehéz ügy számomra, mert egy kicsit bőbeszédűnek tartom – ettől persze

nagy operaszerző, ehhez nem fér kétség. A 20. század eleji időszak is érdekelt. Ottorino Respighi, Umberto Giordano, Francesco Cilea legjobb műveit ugyancsak szívesen megrendezném. Egyébként a Kolozsvári Román Operában eredetileg Giordano Andrea Chénier című operájára kértek fel, aminek örültem. Miután ez szerzői jogi és kottaproblémák miatt nem sikerült, Bellini Puritánok című művét rendezhettem, aminek szintén örültem. Tehát Verdi és Mozart mindenképpen, mellettük Jacques Offenbach művét, a Hoffmann meséit is szeretném megrendezni.

Arra soha nem gondolt, hogy klasszikus színházi előadást rendezzen?

Dehogynem, olyannyira, hogy vannak is darabok, amelyeket szívesen rendeznék. Bár belőlem mindig is hiányzott a nyomulás, soha senkihez nem mentem oda, hogy szeretném ezt vagy azt. Nem is volt rá szükségem. Pavarottiékkal is úgy kerültem kapcsolatba, hogy a budapesti koncertjét előkészítettem. Ennek sikere nyomán Rudas Tibor meghívott, legyek munkatársa. Az lett a vége, hogy később tizenhárom éven keresztül, Rudas visszavonulásáig együtt dolgoztunk. A manapság annyira elharapódzott erőszakos és gátlástalan önérvényesítést nézni sem bírom, a nyomulósakat meg nehéz felebarátként szeretnem, különösen, ha a tehetségnek is híján vannak... Márpedig a mai világban elég gyakori az ilyesmi. Ugyanakkor a magyar színházi élet mára oly mértékben taszítóvá vált számomra, hogy örülök, ha kimaradok belőle.

Guyana szörnyei: felkavaró, fordulatos, igényes

Fábián Tibor lelkész-újságíró számára új, járatlan vidékre kalandozott, amikor Guyana szörnyeit papírra vetette. Írása tükrözi hitbéli elkötelezettségét, a téma feltárásnak a szenvedélyét, a kiváló íráskészségét, a féktelen fantáziáját.

→SZALAY LÁSZLÓ PÁL

Bármennyire is szeretem a babgulyást és a csúsztatott palacsintát ebédre, mégsem azt eszem minden nap. A heti menüben ott van még a saláta, a főzelék, a rizs. Így amikor a számomra kívánt ízek együtt állása köszönt be, akkor az örömem és elégedettségem a tetőfokra hág. Az olvasás olyan aktus, ahol egyaránt helye van a gyors és lassú, rövid és hosszú, elmélyült és felületes betűfogyasztásnak. Nem minden nap veszek kézbe Hessét, Hamvást, Hankisst. Ott vannak a polcon és megnyugtató a tudat, hogy egymáshoz simulva, türelmesen várják az alkalmas időt. S amikor kézbe veszem őket, felzaklatnak, hogy a valóság még-

sem az, amiről a környezet elsődleges benyomásai üzennek.

Fábián Tibor új regénye sem tartozik műfaja szerint az általam gyakran fogyasztott írásművek közé. Inkább a pihentető, a kikapcsolódáshoz hozzárendelt, izlés szerint facsart mentás limémmal, vagy Calvadoszal felszolgálható misztikus kalandregény. Szintén elszakít a jelen díszleteitől, ahogy a fent említett író csak épp felszabadító módon és egy alternatív valóságot tár elénk. Mindezt úgy találja, a hihetőség határát súrolva, nyugtalanítva az olvasókat, hogy akár mindez meg is történhet. A képzelet és a valóság határán egyensúlyozó cselekményfolyam távol Európától egy másik égvömben, egy másik kontinensen, Dél-Amerikában, Guyana őserdeiben zajlik. A szerző nem sokat vacillál, lamentál, ahogy focis múltjában szerette a gyors cseleket, itt is a végpontok közötti feszített érzélem, gondolat- és cselekmény íveket rövidre zárja, tagmondait nem cizellálja, hanem halad előre a cselekményben, ahogy főhősei a dzsungel rengetegében. Idős és fiatal, tolókcocsis és fürge lábú, lelki érzékenységgel és vad ösztön-

világ, városi kényelem és komfort nélküli kitettség, áhítatos lelkiület és sekélyes bulvár teremtik meg a hangulatot, a helyszíneket, a szereplők közötti kémiát. Egy régi történet hirtelen aktuálisává válik, és senki sem ment meg bennünket attól, hogy a bőrünkön érezzük az őserdő, az indiánok, a történet nyirkos verejtékét.

A képzelet és a valóság határán egyensúlyozó cselekményfolyam távol Európától egy másik égvömben, egy másik kontinensen, Dél-Amerikában, Guyana őserdeiben zajlik.

Korunkban reneszánszukat élék a vallásos borzongások. Gondoljunk csak a Dan Brown-regényekre vagy a Stigmatára. Az író vallásos keretbe ágyazza be a történetét. A főhős Roger, az ifjú amerikai misszionárius, aki egy idős paptársa életgyónásának hatására lesz végtelenül kíváncsi a panelindianok után az eredeti lakóhelyükön élő őslakosok iránt. A regény helyszínei, ka-

rakterei egyáltalán nem állnak távol Fábián Tibortól, hiszen ő is gyakorló lelkész, és mellette a média, mint Isten utáni másik szenvedélye, szintén végig kíséri az életét. Nem egyedülálló, hogy a lelkészek regényírásra adják fejüket, hiszen Pálfa-Görgy Etelka magyarországi lelkészű tudományos-fantasztikus regényekkel tanítja és szórakoztatja olvasóit. A cselekmény, a szereplők rengeteg áthallással bírnak mind az író személyes sorsára, mind a világ jelenlegi állapotára tekintettel. A népvándorlás, a no-go zónák, a nagyvárosok túlbujánzása, a környezetvédelem, a média érzéketlensége, mint csepp a tengerben, ott lüktetnek a sorok között. Aztán a lelkészi/papi hivatás szépsége és nehézsége, a generációk közötti különbség, a kultúrák rendkívül eltérő világlátása és lehetne sorolni a plusz adalékokat, amelyeket a kalandregény tartogat az olvasó számára.

Fábián Tibor számára új, járatlan vidékre kalandozott, amikor Guyana szörnyeit papírra vetette. Írása tükrözi hitbéli elkötelezettségét, a téma feltárásnak a szenvedélyét, a kiváló íráskészségét, a féktelen fantázi-

áját. Aki rászánja magát az olvasásra, készüljön fel, meglepődik. Ez a felkavaró, fordulatos, igényes kalandregény a mai hollywoodi forgatókönyvírók szellemiségében készült, de mégis Kárpát-medencei vénával. Most a menüsorra került nálam is Fábián Tibor írása, bátran ajánlom mindenkinek, nem feküdte meg a gyomrom.

Fábián Tibor: *Guyana szörnyei, misztikus kalandregény, Tortoma Kiadó, 2021.*

Kapható: erdelyikonyv.hu